

SPIS TREŚCI

NOTA EDYTORSKA	5
WSTĘP	11
I. METODOLOGIA NAUK JAKO NAUKA O NAUCE	17
1. Czynności i wytwory	17
2. Typy badań kultury	18
3. Sposób badania nauki w metodologii	20
II. ELEMENTY LOGIKI	25
A. Rachunek zdań	25
B. Rachunek kwantyfikatorów	34
III. PRZEDMIOT BADAŃ	39
A. Zagadnienia ontologiczne	39
1. Rodzaje rzeczywistości	39
2. Budowa rzeczywistości, dziedzina badań	42
B. Elementy dziedziny badań	44
1. Przedmioty, ich rodzaje i ich własności	44
2. Informacja o teorii mnogości (rachunku zbiorów)	49
3. Prawdopodobieństwo	58
4. Stosunki (relacje)	60
5. Przedmioty złożone, zbiorowości społeczne	72
6. Zmienne i wartości zmiennych	78
7. Własności relacyjne i zmienne relacyjne	79
8. Formalna klasyfikacja zmiennych	83
9. Stany rzeczy i procesy	87
10. Dziedziny badań wyodrębnione historycznie i typologicznie	90
11. Rozszerzanie dziedzin. Przedmioty i cechy nieobserwowalne	92
C. Zależności zachodzące w badanej dziedzinie	95
1. Związki między zdarzeniami	95
2. Zdarzenia współprzedmiotowe	106
3. Bezwyjątkowe zależności między cechami	107

4. Probabilistyczne zależności między cechami	108
5. Zależności warunkowe	111
6. Związki między zmiennymi	114
7. Związki między zmiennymi porządkującymi	117
8. Związki między zmiennymi ilorazowymi	119
IV. JĘZYK NAUKI	121
1. Określenie języka nauki, stosunki semantyczne	121
2. Definicje semantyczne	124
3. Definicje nominalne	126
4. Terminy pozbawione denotacji	127
5. Wieloznaczność semantyczna	128
6. Terminy nieostre	128
7. Terminy syndromatyczne, typy empiryczne i idealne	129
8. Elementy pozasemantyczne języka	130
9. Język nauki a język potoczny	131
10. Pomiar	131
11. Liczenie jako pomiar	135
V. WIEDZA	137
A. Stan nauki zastany przez badacza	137
B. Zdania nauki	138
1. Zdania jednostkowe, szczegółowe i ogólne	138
2. Zdania bezwyjątkowe i zdania informujące o rozkładzie zmiennej	141
3. Zdania historyczne (konkretne) i ahistoryczne	151
4. Zdania empiryczne i teoretyczne	152
5. Stopień uzasadnienia. Rozumowanie, uzasadnianie, wnioskowanie	153
C. Teorie	156
1. Opisy i teorie. Znaczenia słowa „teoria”	156
2. Teorie dedukcyjne	158
3. Teorie redukcyjne	159
4. Teorie przedmiotowe	160
VI. PYTANIA	163
1. Pytania rozstrzygnięcia i pytania dopełnienia	163
2. Rodzaje pytań dopełnienia wyróżnione w zależności od typu niewiadomej pytania	164
3. Odpowiedzi na pytania	166
4. Rodzaje pytań analogiczne do rodzajów zdań	168
5. Problemy definicyjne, definicje realne	170
6. Pytania o wyjaśnienie	173
7. Rodzaje pytań o związki między zmiennymi	174
8. Pytania o wartości zmiennych	177
9. Tabela pytań. Pytania początkowe i pytania badawcze	177

VII. DOBÓR BADANYCH OBIEKTÓW I ZMIENNYCH	179
A. Dobór badanych obiektów	179
1. Dobór próby	179
2. Dobór źródeł	180
B. Dobór badanych zmiennych, wskaźniki	181
1. Określenie wskaźnika	181
2. Rodzaje wskaźników	185
3. Strategie wskaźnikowe	188
C. Źródła i znaki	191
1. Podział źródeł	
2. Wytwory o intencji komunikacyjnej jako źródła. Wnioskowanie z wytworów o intencji komunikacyjnej	193
VIII. OBSERWACJA I JEJ ZAPIS, RODZAJE BADAŃ, MACIERZ DANYCH, KODOWANIE	195
IX. KONDENSACJA DANYCH I WNIOSKOWANIE	205
A. Kondensacja danych: indeksy sumaryczne	205
1. Indeksy sumaryczne dla pojedynczej kolumny	207
2. Indeksy sumaryczne dla dwu lub więcej kolumn	208
3. Indeksy sumaryczne dla wierszy (zbiorcze charakterystyki obiektów)	209
B. Kondensacja danych: klasyfikacje	212
1. Odległość	212
2. Klasyfikacja obiektów	213
3. Taksonomia wrocławska	215
4. Klasyfikacja zmiennych. Odległość między zmiennymi	217
C. Wnioskowanie z danych	218
1. Wnioskowanie – uogólnianie	218
2. Wnioskowanie ze wskaźników	218
3. Wnioski z badań	219
X. BADAŃ STRUKTURALNE	221
1. Określanie i przykłady badań strukturalnych	221
2. Tabela relacji	223
3. Wykres relacji	225
4. Ciąg danych	225
5. Wyniki badania zmiennych relacyjnych o dowolnej liczbie wartości	226
6. Kondensacja danych w tabeli relacji	226
7. Klasyfikacja dla dychotomicznych zmiennych relacyjnych. Miary spójności	228
8. Macierz danych w przypadku badań strukturalnych	230
XI. BADAŃ PORÓWNAWCZE	231
1. Określenie badań porównawczych	231

2. Dobór obiektów	232
3. Dobór wskaźników	235
4. Macierz sumaryczna	238
5. Charakterystyki zbiorowości w badaniach porównawczych	239
6. Interpretacja wyników w badaniach porównawczych	242
XII. BADANIA DIACHRONICZNE	245
1. Klasyfikacja procesów ze względu na rodzaj zależności od czasu	246
2. Przedmiotowa klasyfikacja procesów	248
3. Niektóre metody badania zmian	249
a) Rejestracja ciągła lub prowadzona w przekrojach czasowych	249
b) Analiza trendu	251
c) Metoda panelowa	252
c) 1. Badanie przepływów	252
c) 2. Macierz przejścia	254
c) 3. Analiza zależności w metodzie panelowej	256
c) 4. Asymetria oddziaływań	257
c) 5. Korelacja z opóźnieniem	264
c) 6. Metoda panelowa a weryfikacja tez o przyczynach	266
c) 7. Badania panelowe a procesy z czasem ciągłym	267
XIII. BADANIA EKSPERYMENTALNE	271
1. Eksperyment klasyczny	274
2. Eksperyment z czterema zbiorowościami i z możliwością kontroli wpływu pierwszego badania	279
3. Niepełne schematy eksperymentu	280
4. Wzbogacone schematy eksperymentu	286
5. Wnioski	289
XIV. NAUKA I WARTOŚCI	293
XV. SZKOŁY W NAUCE	303
1. Działania zbiorowe w nauce	303
2. Wybór dziedziny badań i terminologii	306
3. Dziedziny historyczne i ahistoryczne. Rozszerzanie dziedzin badanych	307
4. Formułowanie zagadnień, dobór metod i formułowanie twierdzeń	309
5. Wyjaśnianie i budowa teorii	310
6. Poglądy metanaukowe	311
7. Kryteria socjologiczne i metodologiczne. Schematyzm i twórczość	312
XVI. SCHEMATY METODOLOGICZNE	315
XVII. INFORMACJE O LITERATURZE PRZEDMIOTU	333
XVIII. LITERATURA PRZEDMIOTU	337
WSPOMNIENIA O JAKUBIE KARPIŃSKIM	341